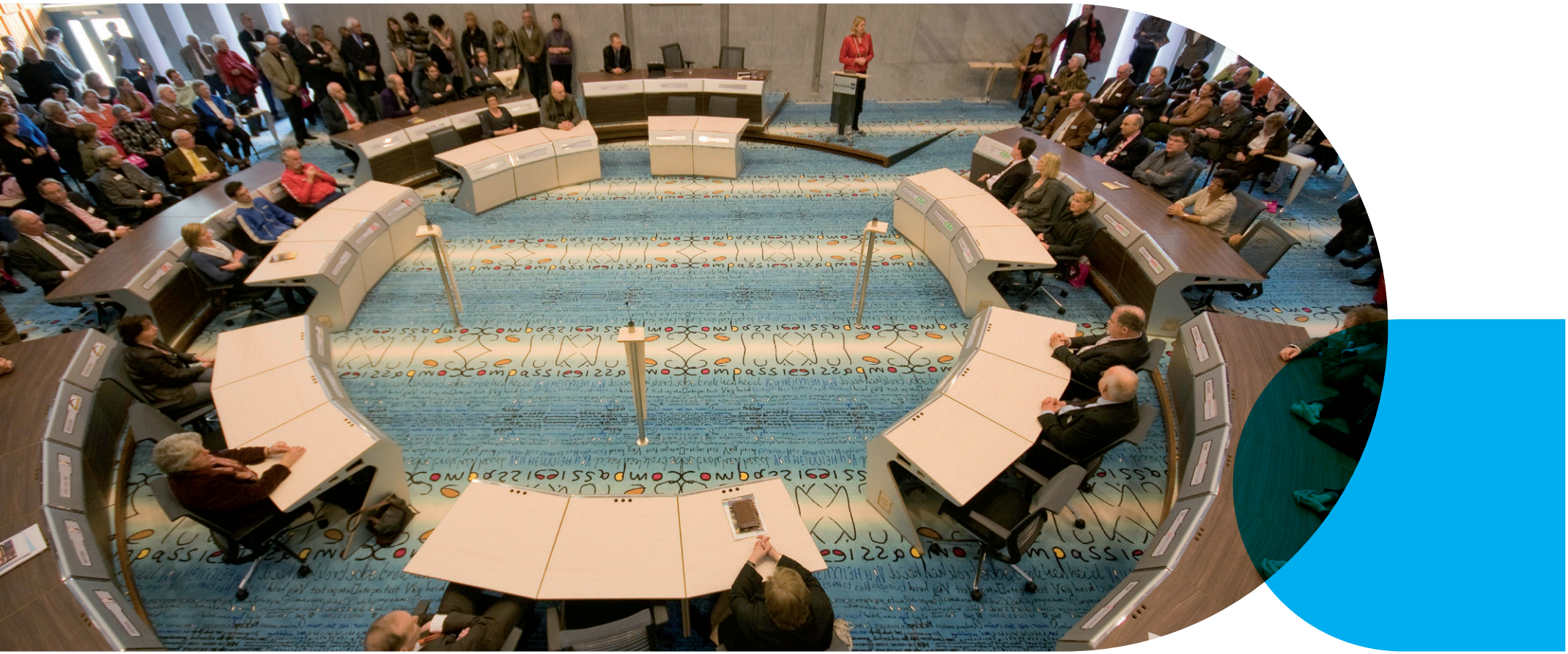
De nieuwe Wet inburgering, een introductie voor raadsleden

Colofon
Deze introductie is ontwikkeld in opdracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).
Bij de totstandkoming zijn verschillende partijen geconsulteerd.

Auteur
Petra Gerritsen (Stimulansz)
Charlotte van Kleef (VNG)

Vormgeving
Chris Koning (VNG)

Vereniging van Nederlandse Gemeenten

Inleiding

De nieuwe Wet inburgering is een feit. Het doel van de nieuwe Wet inburgering is dat alle inburgeringsplichtigen snel en volwaardig mee kunnen doen aan de Nederlandse samenleving, het liefst door middel van betaald werk. In het nieuwe inburgeringsstelsel krijgen gemeenten de regie over de uitvoering van de inburgering. Gemeenten worden verantwoordelijk voor de begeleiding en ondersteuning van inburgeringsplichtigen gedurende de inburgering en kunnen daarmee voor hen het verschil gaan maken.

Om het doel van de nieuwe Wet inburgering te bereiken, kent de wet 5 subdoelen die als uitgangspunt dienen voor gemeenten en andere partijen in het stelsel.

1 **Tijdige start** van de inburgering
Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen vanaf het begin kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat zij zo snel mogelijk beginnen met de inburgering.

2 **Snelheid** van de inburgering
Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen snel kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat zij binnen de inburgeringstermijn, maar liefst sneller, voldoen aan de inburgeringsplicht.

3 **Maatwerk**
Om te zorgen dat inburgeringsplichtigen volwaardig kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat het inburgeringsaanbod aansluit bij hun startpositie en ontwikkelmogelijkheden.

4 **Dualiteit:** combineren van taal en participatie
Om ervoor te zorgen dat inburgeringsplichtigen volwaardig kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving, is het belangrijk dat het leren van de Nederlandse taal gecombineerd wordt met activiteiten gericht op deelname aan het dagelijkse leven.

5 **Kwaliteit** van het inburgeringsaanbod
Om de subdoelen 1 tot en met 4 te bereiken, is het belangrijk dat er een divers en kwalitatief hoogwaardig inburgeringsaanbod beschikbaar is. Daarom zijn gemeenten in het nieuwe inburgeringsstelsel verantwoordelijk voor de inkoop en kwaliteit (van een deel) van het inburgeringsaanbod.

Er komt door de stelselwijziging veel af op de gemeente en op gemeenteraadsleden. Er is ruimte om taken naar eigen inzicht en rekening houdend met de lokale omstandigheden in te vullen om zo bovenstaande uitgangspunten in uw gemeente te kunnen bewerkstelligen. Als gemeenteraad kunt u een

belangrijke bijdrage leveren aan een goede uitvoering van de Wet door het vormen van een visie op inburgering, wat hierbij de beste keuzes zijn in uw gemeente, door kaders te stellen en zo te sturen als gemeenteraad. Zo draagt u bij aan een succesvolle inburgering van inburgeringsplichtigen. De wet treedt naar verwachting op 1 januari 2022 in werking. Met deze introductie willen wij u de handvatten bieden om aan de slag te gaan.

Deze introductie geeft inzicht in:

- de taken en verantwoordelijkheden die voor gemeenten uit de wet voortvloeien;
- waar een gemeente zelf keuzes kan maken in het vormgeven van het inburgeringstraject;
- wat hierbij uw rol kan zijn als gemeenteraad.

Waarom een nieuw inburgeringsstelsel?

In het huidige inburgeringsstelsel wordt van inburgeringsplichtigen verwacht dat zij in staat zijn om zelfstandig hun weg te vinden in het stelsel en te bepalen op welke manier zij aan de inburgeringsplicht kunnen voldoen. Uit de evaluatie van de huidige Wet inburgering en andere publicaties over de werking van het inburgeringsstelsel blijkt dat een aanzienlijk deel van de inburgeraars het lastig vindt om zelfstandig invulling te geven aan de eigen inburgering. Het huidige stelsel staat verder teveel op zichzelf en mist daarmee de aansluiting met andere belangrijke domeinen zoals onderwijs en participatie én is gevoelig voor fraude. Daarom is besloten om het inburgeringsstelsel grondig te herzien.

Gemeenten krijgen nieuwe taken om de regiefunctie in het stelsel te kunnen vervullen, zoals het opstellen van een persoonlijk plan inburgering en participatie, het aanbieden van leerroutes en het monitoren van het inburgeringstraject. Bestaande taken, zoals maatschappelijke begeleiding, krijgen een andere invulling.

Meer informatie

- Hier vindt u een overzicht van alle wijzigingen in de nieuwe Wet inburgering ten opzichte van de huidige wet.
- Een tijdlijn met een overzicht van de ontwikkelingen tot de invoering van de Wet inburgering.

Visie vorming: Inburgering in het sociaal domein en de gemeentelijke verordening inburgering

Als gemeenteraad kunt u nadenken over welke maatschappelijke resultaten u wilt behalen met inburgering en welke keuzes u hiervoor moet maken. Het vormen van een visie is hier bij van belang. Deze visie gaat onder andere over de positionering van het nieuwe inburgeringsstelsel in het brede sociale domein. Gemeenten spelen binnen het sociaal domein een belangrijke rol: zij hebben taken op het gebied van participatie en werk, zorg en (jeugd)hulpverlening en op grond van onder andere de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Gemeenten worden grotendeels vrijgelaten in de keuze over hoe zij de nieuwe taken die ze in het kader van de regierol krijgen, inbedden in de gemeentelijke organisatie. Van belang is dat inburgering zoveel mogelijk wordt gepositioneerd in het brede sociale domein. Zo kunnen gemeenten hun taken op het gebied van inburgering waar nodig, goed verbinden met hun taken op met name het gebied van participatie en werk. Waar relevant ook met (jeugd)zorg en andere vormen van (maatschappelijke) ondersteuning.

Zo kan de gemeente bijdragen aan een doelmatigere uitvoering, een integrale aanpak en verbetering van de kwaliteit van de ondersteuning. Daarmee ook aan een snelle en goede inburgering in de Nederlandse samenleving. Hier ligt voor u dus een belangrijke taak.

De taken die voor gemeenten voortvloeien uit de Wet inburgering zijn ten dele -vanuit het oogpunt van rechtszekerheid en uniformiteit- ingekaderd in de wet en de daarop gebaseerde lagere regelgeving. Er blijft echter ook ruimte om taken naar eigen inzicht in te vullen, zodat maatwerk mogelijk is. Rekening houdend met de lokale omstandigheden. Hiervoor kunt u als gemeente een gemeentelijke verordening opstellen.

Aandachtspunten voor raadsleden:
Visie vorming: Het ontwikkelen van een visie op inburgering in uw gemeente helpt om richting te geven aan de keuzes die u als gemeente kunt maken in het inburgeringsproces. Welke maatschappelijke resultaten wilt u behalen met inburgering binnen uw gemeente? Welke uitgangspunten zijn voor uw gemeente leidend om inburgeringsplichtigen een goede start te geven in de Nederlandse samenleving? Heeft u nagedacht over de onderwerpen die binnen uw gemeente eventueel passen in een verordening?

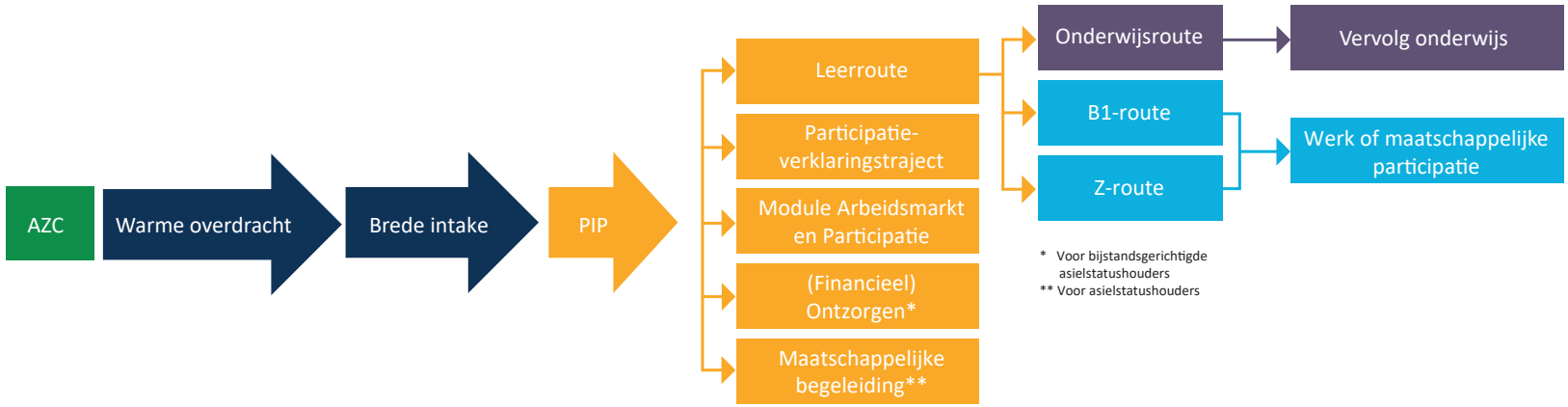
Gemeentelijke verordening: De nieuwe wet kent geen verordening plicht, maar een door de gemeenteraad vastgestelde verordening bevordert dat het college, de verantwoordelijk wethouder en de gemeenteraad betrokken zijn bij de invulling van deze beleidsruimte en daarop invloed en controle kunnen blijven behouden. Er is een modelverordening beschikbaar. Deze modelverordening geeft inzicht in de keuzes die u binnen uw gemeente kunt maken.

Verantwoordelijkheid en taken van gemeenten

De gemeente is in het nieuwe stelsel verantwoordelijk voor:

- het afnemen van een brede intake;
- het opstellen van het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP);
- het volledige inburgeringsaanbod (waaronder taallessen) voor asielstatushouders en een deel van het aanbod voor gezinsmigranten en overige migranten;
- het monitoren van de voortgang van de inburgering voor alle inburgeringsplichtigen;
- de maatschappelijke begeleiding van asielstatushouders;
- het financieel ontzorgen van bijstandsgerechtigde asielstatushouders.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) blijft verantwoordelijk voor de inrichting en de werking van het stelsel als geheel. Bij deze verantwoordelijkheid hoort het vaststellen van de inburgeringsplicht en de inburgeringstermijn, de verlenging daarvan en de handhaving van de inburgeringsplicht aan het einde van de inburgeringstermijn. DUO voert deze taken namens de minister van SZW uit.

Het inburgeringsproces schematisch weergegeven vanaf het moment dat de inburgeringsplicht is vastgesteld tot en met het vaststellen van het PIP.

De warme overdracht

Als een asielzoeker een verblijfsvergunning krijgt, koppelt het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) de asielstatushouder zo snel mogelijk aan een gemeente op basis van het regioadvies en de taakstelling van gemeenten. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor asielstatushouders vanaf het moment dat een statushouder gekoppeld is aan de gemeente. Dit betekent dat de gemeente vanaf dat moment verantwoordelijk is voor de huisvesting en de inburgering.

Na de koppeling van de statushouder aan de gemeente wordt van uw gemeente verwacht dat er een zogenaamde 'warme overdracht' van het COA naar de gemeente georganiseerd wordt om zo een doorlopende lijn vanuit de opvang naar de gemeente te creëren. De overdracht ziet op enerzijds de overdacht van (digitale) informatie over de inburgeringsplichtige (via het Taakstelling Volg Systeem van het COA) en anderzijds op een relationele overdracht van de statushouder aan de gemeente. Bij voorkeur door een driegesprek met een medewerker van de gemeente, een medewerker van het COA en de inburgeringsplichtige.

Brede intake

De inburgering begint voor alle inburgeringsplichtigen met de brede intake. Tijdens deze verplichte intake brengt de gemeente de capaciteiten, persoonlijke situatie en leerbaarheid van de inburgeringsplichtige in kaart. Binnen uw gemeente kan zelf worden vormgeven hoe de brede intake wordt georganiseerd. De brede intake is de basis voor het verdere inburgeringstraject. Hoe eerder er een goed beeld is van de inburgeringsplichtige en hoe completer dat beeld is, hoe beter er maatwerk geleverd kan worden en een passend inburgeringstraject met concrete afspraken kan worden vastgesteld

De brede intake bestaat in ieder geval uit:

- een leerbaarheidstoets;
- een onderzoek naar het gevolgde onderwijs en de opgedane werkervaring in het land van herkomst;
- een onderzoek naar de persoonlijke omstandigheden, waaronder de fysieke en mentale gezondheid van de inburgeringsplichtige.

De leerbaarheidstoets wordt afgenomen door een nog aan te wijzen onafhankelijke organisatie. Hierdoor is gewaarborgd dat alle inburgeraars op dezelfde manier worden beoordeeld.

Brede intake: ruimte voor keuzes

Welke wettelijke ruimte is er voor een eigen invulling in uw gemeente van de brede intake? Er zin keuzemogelijkheden ten aanzien van:

- **De start van de brede intake:** hoe gaat u ervoor zorgen dat zo spoedig mogelijk gestart kan worden met de brede intake, bij voorkeur al in het azc?
- **Het moment waarop de leerbaarheidstoets wordt afgenomen:** de leerbaarheidstoets levert belangrijke informatie om te kunnen vaststellen welke leerroute het beste past bij de capaciteiten van de inburgeringsplichtige. U kunt als gemeente bepalen op welk moment de leerbaarheidstoets wordt afgenomen.
- **De wijze waarop de informatie over de inburgeringsplichtige verzameld wordt:** hoe brengt uw gemeente de persoonlijke situatie van de inburgeringsplichtige in kaart? Dit kan door middel van gesprekken (individueel of in groepsgesprekken), maar bijvoorbeeld ook door een assessment of een capaciteitentest, of een combinatie van beiden.
- **De manier waarop uw gemeente informatie gaat aanbieden:** hoe zorgt uw gemeente ervoor dat de inburgeringsplichtige begrijpt wat er van hem wordt verlangd en dat het traject past bij deze specifieke inburgeringsplichtige? Wordt er een tolk ingezet, of wordt de informatie in verschillende talen aangeboden?
- **Regionale samenwerking:** de relatief beperkte omvang van de doelgroep en de noodzakelijke diversiteit van het inburgeringsaanbod vragen om relatief veel expertise en (specialistische) capaciteit van gemeenten. Regionale samenwerking kan helpen om een effectief proces van de brede intake in te richten. Kiest uw gemeente hier voor en hoe wordt dat dan ingericht?

Plan Inburgering en Participatie

Op basis van de informatie die verzameld is bij de brede intake stelt de gemeente binnen 10 weken na inschrijving in de Basisregistratie Personen (BRP) het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie (PIP) vast. Het PIP markeert het beginpunt van de inburgeringstermijn. Dit plan bevat alle afspraken over de wijze waarop de inburgeraar aan zijn of haar inburgeringsplicht moet voldoen. Het PIP is een vertaling van de uitkomsten van de brede intake naar een set van persoonlijke einddoelen voor de inburgeringsplichtige. In dit plan is opgenomen:

- welke leerroute de inburgeringsplichtige gaat volgen om aan zijn inburgeringsplicht te voldoen
- welke afspraken er zijn gemaakt over de invulling van de andere onderdelen van het inburgeringstraject, zoals het Participatieverklaringstraject (PVT), de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP)
- afspraken over begeleiding naar financiële zelfredzaamheid
- de maatschappelijke begeleiding die geboden wordt tijdens het traject.

Het PIP bevat ook afspraken over de manier waarop het leren van de taal gecombineerd wordt met werk, vrijwilligerswerk, studie, stage of andere participatie-activiteiten.

PIP: ruimte voor keuzes

Vast staat wat er in het PIP geregeld moet worden. Ook de vorm van het PIP (een beschikking) staat vast. Er zijn echter wel aandachtspunten waarover u moet nadenken om een passend en integraal plan te kunnen vaststellen:

- Wat is in uw gemeente de gedeelde visie ten aanzien van de communicatie met de inburgeringsplichtige? Hoe gaat uw gemeente er voor zorgen dat de inburgeringsplichtige de formele beschikking en de verplichtingen die dit voor hem meebrengt goed begrijpt? Gaat uw gemeente de afspraken in het PIP misschien ook op een andere manier dan schriftelijk aanbieden, bijvoorbeeld gevisualiseerd?
- Hoe gaat uw gemeente de samenwerking met maatschappelijke partners vormgeven? Hoe wordt gezorgd voor een tijdige betrokkenheid van samenwerkingspartners, zoals de organisatie die de maatschappelijke begeleiding verzorgt, of organisaties die participatieactiviteiten gaan aanbieden. Het is belangrijk dat zij goed op de hoogte zijn van de persoonlijke einddoelen van de inburgeraar en de overige afspraken die er gemaakt zijn, om hun eigen aandeel in het traject goed in te kunnen vullen.

Meer informatie

De handreiking brede intake en PIP geeft u meer praktische informatie over de invulling van de brede intake en het PIP.

Inburgeringsaanbod

Na het vaststellen van het PIP zijn gemeenten verplicht om inburgeringsplichtigen een passend inburgeringsaanbod te doen. Dit is een aanbod dat aansluit bij de afspraken in het PIP. In het nieuwe inburgeringsstelsel gelden er verschillende regels voor statushouders, gezinsmigranten en overige migranten (waaronder geestelijk bedienaren). Een asielstatushouder is bijvoorbeeld een alleenstaande vluchteling met een (voorlopige) verblijfsvergunning. Een gezinsmigrant is bijvoorbeeld een vrouw die verhuist naar haar echtgenoot (statushouder) die al in Nederland woont. Overige migranten zijn bijvoorbeeld geestelijken zoals imams of priesters.
In onderstaand schema ziet u per doelgroep voor welke onderdelen van het aanbod gemeenten inhoudelijk en financieel verantwoordelijk zijn. De verschillende onderdelen van het inburgeringsaanbod worden hieronder toegelicht.

Inburgeringsaanbod	Asielstatushouders	Gezinsmigranten en overige migranten
Leerroute	✓	*
Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP)	✓	✓
Participatieverklaringstraject (PVT)	✓	✓
Maatschappelijke begeleiding	✓	
Financieel ontzorgen	✓	

** Gemeenten zijn alleen verantwoordelijk voor de participatiecomponent van de leerroute als gezins- en overige migranten een uitkering hebben op grond van de Participatiewet*

Het inburgeringsaanbod: ruimte voor keuzes

Er is veel ruimte om binnen uw gemeente een eigen invulling te geven aan het inburgeringsaanbod. Er zijn enkele wettelijke vereisten ten aanzien van de inhoud en kwaliteit van het inburgeringsaanbod, maar er kan op veel punten zelf beleid ontwikkeld worden en aanvullende eisen gesteld worden aan aanbieders van inburgeringscursussen. Er zijn vier belangrijke uitgangspunten om bij het ontwikkelen van beleid rekening mee te houden:

- het inburgeringsaanbod aan de inburgeringsplichtige is **maatwerk**
- de leerroute combineert waar mogelijk **taal en participatie**
- de leerroute sluit aan bij de rest van het inburgeringstraject (**integraliteit**)
- inburgeringscursussen zijn van goede **kwaliteit**

Hoe kan de gemeente dat doen?

- op tijd met aanbieders van inburgeringscursussen in gesprek gaan om een gevarieerd aanbod te kunnen realiseren, met verschillende instroommomenten, niveaus en tijdstippen waarop een cursus kan worden gevolgd;
- nadenken over de invulling van uw regiefunctie als gemeente: hoe wordt de samenwerking met aanbieders van inburgeringscursussen vormgegeven;
- afspreken hoe de gemeente kwaliteit van het aanbod in de toekomst gaat controleren;
- ervaringen van huidige en voormalige inburgeringsplichtigen betrekken bij het vormgeven van het beleid;
- de relatief beperkte omvang van de doelgroep en de noodzakelijke diversiteit van het inburgeringsaanbod vragen om relatief veel expertise en (specialistische) capaciteit van gemeenten. Regionale samenwerking kan helpen om een gevarieerd leeraanbod aan te bieden. Zo kan maatwerk aan de inburgeringsplichtige geleverd worden.

Kiest uw gemeente hier voor en hoe wordt dat dan ingericht?

Meer informatie

Informatie over het inkoopproces

De leerroute

Om aan de inburgeringsplicht te voldoen, moeten alle inburgeringsplichtigen één van de leerroutes succesvol afronden. Een leerroute is een traject waarin inburgeringsplichtigen de Nederlandse taal leren en Kennis van de Nederlandse maatschappij (KNM) opdoen, passend bij hun capaciteiten, persoonlijke situatie en leerbaarheid. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het aanbieden van een kwalitatief goede leerroute aan asielstatushouders.

Gemeenten hoeven gezins- en overige migranten geen leerroute aan te bieden. Er wordt wel verwacht dat de gezins- en overige migranten geadviseerd en geïnformeerd over de inkoop van een leerroute die aansluit bij de afspraken in het PIP. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het monitoren van de voortgang en de begeleiding en ondersteuning tijdens het inburgeringstraject van gezins- en overige migranten, zodat ook voor deze groep gewaarborgd is dat zij kunnen voldoen aan de afspraken die in het PIP zijn gemaakt.

Inburgeringsplichtigen kunnen via 3 verschillende leerroutes voldoen aan de inburgeringsplicht: de B-1 route, de onderwijsroute en de zelfredzaamheidsroute (Z-route). Iedere leerroute bevat ruimte voor maatwerk.

Participatiecomponent in de leerroutes

De leerroutes bestaan bij voorkeur uit een taal- en een participatiecomponent. Het combineren van taal en participatie is één van de leidende principes in het nieuwe inburgeringsstelsel. Verplicht is het echter alleen voor de Z-route.

De participatiecomponent is gericht op deelname aan het dagelijkse leven in Nederland en biedt inburgeringsplichtigen de kans om in de praktijk te oefenen met de taal en een sociaal netwerk op te bouwen. Gemeenten geven bij het opstellen van het PIP invulling aan de zogenaamde participatiecomponent. Hierbij wordt van gemeenten verwacht dat zij maatwerk leveren en rekening houden met de capaciteiten, persoonlijke situatie en leerbaarheid van inburgeringsplichtigen.

Leerroute: ruimte voor keuzes

Het staat vast dat u als gemeente een leerroute moet aanbieden aan asielstatushouders. U kunt wel afspraken maken met uw College op welke manier in het inburgeringstraject het leren van de taal en participeren goed op elkaar en de overige modules aansluiten. U kunt er bijvoorbeeld voor kiezen integrale trajecten in te kopen. Ook kunt u aanvullende kwaliteitscriteria formuleren voor aanbieders van leerroutes.

Meer informatie

Praktische informatie over de beleidsruimte en invulling van de verschillende leerroutes vindt u in deze handreiking leerroutes.

Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP) en het Participatieverklaringstraject (PVT)

Het inburgeringsaanbod waarvoor gemeenten verantwoordelijk zijn bestaat behalve uit de leerroute met de module KNM ook uit het aanbod van de MAP en het PVT. Het doel van de MAP is om inburgeringsplichtigen kennis te laten maken met, en hen voor te bereiden op, deelname aan de Nederlandse arbeidsmarkt. Het PVT is bedoeld om inburgeringsplichtigen kennis te laten maken met de kernwaarden van de Nederlandse samenleving. Denk hierbij aan begrippen als vrijheid, gelijkwaardigheid en participatie.

De MAP en het PVT: ruimte voor keuzes

In de wet en de daarop gebaseerde regelgeving is vastgelegd welke thema's in ieder geval in de MAP en het PTV aan de orde moeten komen. Ook is vastgelegd dat er minimaal één activiteit gericht op de praktische inzet op de arbeidsmarkt moet worden opgenomen in de MAP (minimaal 40 uur). Dit kan bijvoorbeeld vrijwilligerswerk zijn of het verrichten van werkbezoeken aan werkgevers. Het programma van het PVT moet minimaal 12 uur omvatten, en moet ook een praktische component bevatten. Hoe hier invulling aan wordt gegeven kunt u binnen uw gemeente zelf vormgeven.

U heeft dus ruimte om beleid te ontwikkelen over:

- **samenwerking** met maatschappelijke organisaties om invulling te geven aan deze modules
- de **inhoud** van het aanbod (rekening houdend met de vastgelegde thema's)
- de **duur** van de MAP en het PVT (rekening houdend met de minimale urennorm) en
- het **moment** waarop de MAP en het PVT in het inburgeringstraject wordt aangeboden

Voortgang van de inburgering

Om inburgeraars ook tijdens de inburgering passend te kunnen (blijven) begeleiden en ondersteunen, is het noodzakelijk dat gemeenten een goed beeld hebben van de vorderingen van inburgeringsplichtigen. Gemeenten zijn daarom ook verantwoordelijk voor het monitoren van de voortgang op basis van de afspraken in het PIP. Hierbij wordt van gemeenten verwacht dat zij het plan aanpassen als dat nodig is, bijvoorbeeld als de inburgeraar meer begeleiding of ondersteuning nodig heeft om binnen de inburgeringstermijn van 3 jaar te voldoen aan de inburgeringsplicht of als leerroute toch niet aansluit bij de capaciteiten van de inburgeringsplichtige.

Om de vorderingen tijdens het inburgeringstraject te kunnen monitoren wordt van gemeenten verwacht dat zij periodiek contact hebben met inburgeraars.

Tot slot wordt er van gemeenten verwacht dat zij de voortgangsgesprekken gebruiken om inburgeringsplichtigen te stimuleren om binnen de inburgeringstermijn, maar liefst sneller, te voldoen aan de inburgeringsplicht en hen te informeren over hun rechten en plichten.

Voortgang van de inburgering: ruimte voor keuzes

Het monitoren van de voortgang vindt plaats op basis van afspraken tussen de inburgeringsplichtige en de gemeente die zijn vastgelegd in het PIP. Uw gemeente kan beleid ontwikkelen over het invullen van deze begeleidende rol ten aanzien van:

- de frequentie van de contacten met de inburgeringsplichtige en
- de wijze waarop de gemeentezicht houdt op de vorderingen van de inburgeringsplichtige.

Maatschappelijke begeleiding

Net als in het huidige inburgeringsstelsel worden asielstatushouders gedurende de eerste fase van de inburgering begeleid en ondersteund door de gemeente waar zij gehuisvest worden. De maatschappelijke begeleiding is in het nieuwe stelsel gericht op het regelen van praktische zaken, het vergroten van de kennis van de Nederlandse samenleving en het wegwijs maken van asielstatushouders in hun nieuwe woonplaats.

Bij het regelen van praktische zaken kan gedacht worden aan hulp bij het aanvragen van een uitkering of het openen van een bankrekening. Maatschappelijke begeleiding start bij voorkeur zo snel mogelijk, dus op het moment dat een asielstatushouder aan de gemeente is gekoppeld. Dit is ook de periode waarin het meeste geregeld moet worden en de behoefte aan informatie en ondersteuning het grootst is. Als gemeente moet u de begeleiding afstemmen op de behoefte en persoonlijke situatie van de asielstatushouder (maatwerk).

De maatschappelijke begeleiding van asielstatushouders bestaat in het nieuwe stelsel uit minder verplichte componenten dat in het huidige inburgeringsstelsel. Bij de totstandkoming van de nieuwe Wet inburgering is bijvoorbeeld besloten om de hulp bij het starten van de inburgering onderdeel te maken van het PIP.

Maatschappelijke begeleiding: ruimte voor keuzes

Gemeenten hebben veel ruimte om de maatschappelijke begeleiding vorm te geven en aan te laten sluiten op de lokale omstandigheden en andere onderdelen van de inburgering. U heeft ruimte om te variëren in:

- de **duur** van de maatschappelijke begeleiding;
- de **samenwerking** met andere (maatschappelijke) organisaties in het sociaal domein;
- de **vorm** van begeleiding;
- de **intensiteit** van de begeleiding;
- de **doelgroep** voor maatschappelijke begeleiding.

Weet u hoe op dit moment de maatschappelijke begeleiding in uw gemeente is vormgegeven? En hoe lang wilt u deze begeleiding in uw gemeente gaan bieden na de invoering van de wet? Biedt u ook maatschappelijke begeleiding aan gezinsmigranten, als daar behoefte aan is?

Financieel ontzorgen en financiële zelfredzaamheid

Inburgeringsplichtigen lopen door de complexiteit van het Nederlandse financiële systeem een groot risico op het ontwikkelen van schulden en zorgen over hun financiële positie. In het nieuwe inburgeringsstelsel worden bijstandsgerechtigde asielstatushouders gedurende de eerste 6 maanden van de inburgering daarom verplicht financieel ontzorgd door de gemeente waar zij gehuisvest worden. Het financieel ontzorgen bestaat uit het vanuit de bijstandsuitkering verrichten van betalingen voor de huur, gas, water en stroom. De zorgverzekering gaat in op het moment dat het recht op bijstand ontstaat.

Naast het financieel ontzorgen door het betalen van vaste lasten moet de gemeente de financiële zelfredzaamheid van inburgeringsplichtigen stimuleren en hier begeleiding bij bieden, zodat zij na de periode van financieel ontzorgen zelfstandig in staat zijn inkomsten en uitgaven in balans te houden. Van

uw gemeente wordt verwacht dat hierin maatwerk geleverd wordt, en dat de ondersteuning wordt afgestemd op de individuele mogelijkheden en de situatie van de inburgeringsplichtige.

Financieel ontzorgen en financiële zelfredzaamheid: ruimte voor keuzes
In Participatiewet is geregeld dat bijstandsgerechtigde asielstatushouders gedurende 6 maanden moeten worden ontzorgd. **Hoe** uw gemeente het financieel ontzorgen en het begeleiden naar financiële zelfredzaamheid gaat vormgeven kunt u binnen uw gemeente zelf invullen. Er zijn geen wettelijke eisen gesteld aan het begeleiden naar financiële zelfredzaamheid. Dit betekent dat gemeenten hierbij niet gebonden zijn aan een minimale periode van 6 maanden en de ruimte hebben om deze ondersteuning te koppelen aan andere onderdelen van de inburgering, zoals de maatschappelijke begeleiding.

U heeft dus ruimte om te variëren in:
- de **wijze waarop** u het verplichte financiële ontzorgen gedurende 6 maanden invult
- de **wijze waarop** u de begeleiding naar financiële zelfredzaamheid invult
- **de samenwerking met maatschappelijke organisaties binnen uw gemeente**

Heeft uw gemeente al voorzieningen om financiële zelfredzaamheid van asielstatushouders te bevorderen? Is er op dit moment misschien al sprake van een koppeling met de maatschappelijke begeleiding die uw gemeente nu biedt aan inburgeringsplichtigen? Hoe wilt u in het nieuwe stelsel het verplichte financieel ontzorgen en het begeleiden naar financiële zelfredzaamheid gaan vormgeven? Kiest u wellicht voor een vorm van budgetbeheer, en met welke maatschappelijke partners wilt u gaan samenwerken?

Meer informatie

Meer informatie over het financieel ontzorgen en de begeleiding naar financiële zelfredzaamheid vindt u in de handreiking Financieel ontzorgen en financiële zelfredzaamheid.

Handhaving

Door gemeenten een centrale rol te geven in de uitvoering van de inburgering worden de belemmeringen die het huidige stelstel bevat, en die maken dat het inburgeringsplichtigen niet altijd lukt om zelfstandig invulling te geven aan hun inburgering, zoveel mogelijk weggenomen. Met name in de begeleiding van inburgeringsplichtigen vanaf de start van hun traject. Het nieuwe stelsel schept, anders gezegd, de randvoorwaarden om het inburgeringstraject zo soepel mogelijk te laten verlopen. Inburgeringsplichtigen blijven echter zelf verantwoordelijk voor het (tijdig) voldoen aan alle verplichtingen. Van hen wordt dan ook verwacht dat zij er, met gebruikmaking van alle voorzieningen die hen worden geboden, alles aan doen om hun inburgering te laten slagen. Naar verwachting zal het overgrote deel van de inburgeringsplichtigen dit ook gaan doen. Omdat niet valt uit te sluiten dat er, ondanks alle mogelijkheden en begeleiding in het nieuwe stelsel, inburgeringsplichtigen zullen zijn die verwijtbaar verzuimen om hun eigen verantwoordelijkheid te nemen, is het belangrijk dat er sancties (boetes) kunnen worden opgelegd.

Gemeenten hebben op grond van de wet daarom de mogelijkheid om een bestuurlijke boete op te leggen als een inburgeraar gedurende het inburgeringstraject verwijtbaar niet meewerkt aan de brede intake (inclusief de leerbaarheidstoets) en zich niet houdt aan de afspraken die zijn vastgelegd in het PIP. In de wet en de daarop gebaseerde regelgeving is vanuit het oogpunt van rechtszekerheid vastgelegd welke boetes in welke situatie (maximaal) kunnen worden opgelegd en hoe het besluitvormingsproces ten aanzien van boetes eruit ziet.

Handhaving binnen het nieuwe inburgeringsstelsel is echter veelomvattender dan uitsluitend het opleggen van een boete of maatregel. Het beoogt een spontane naleving van de wet- en regelgeving te bewerkstelligen. In het nieuwe inburgeringsstelsel betekent dit dat handhaving in de eerste plaats gericht moet zijn op het spontaan verlenen van medewerking aan de gevraagde inspanning, en het behalen van het beoogde resultaat door de inburgeringsplichtige. Uit de evaluatie van de Wet inburgering 2013 is gebleken dat boetes ook leiden tot stress en financiële problemen. Het gevolg daarvan kan zijn dat het inburgeringstraject vertraging oploopt. Dit moet zoveel mogelijk voorkomen worden.

Handhaving: ruimte voor keuzes

- U kunt als gemeenteraad een bijdrage leveren aan het ontwikkelen van een visie ten aanzien van **preventie**. Voorkomen is immers beter dan genezen. Goede dienstverlening en communicatie zijn belangrijke ingrediënten om spontane naleving van inburgeringsverplichtingen te bevorderen en om misverstanden en niet meewerken te voorkomen.

Heeft u al nagedacht over manieren die kunnen bijdragen aan een spontane naleving van regels? Informeert uw gemeente nu bijvoorbeeld inburgeringsplichtigen op een manier die voor hen begrijpelijk is, zodat zij weten welke regels zij moeten naleven?

Financiën

Gemeenten krijgen een structureel inburgeringsbudget vanuit het Rijk voor de uitvoering van het nieuwe inburgeringsstelsel.

Het structurele inburgeringsbudget kent twee typen kosten:
- uitvoeringskosten
- kosten voor inburgeringsvoorzieningen.

De **uitvoeringskosten** zijn kosten voor:
- de brede intake
- het PIP
- de voortgangsgesprekken
- het ontzorgen
- overige uitvoeringskosten.

De middelen worden verstrekt via een integratie-uitkering binnen het gemeentefonds. Deze worden verdeeld onder gemeenten op basis van het aantal inwoners en het aantal personen met een niet-westerse migratieachtergrond.

Het budget voor de financiering van de **inburgeringsvoorzieningen** wordt aan gemeenten verstrekt door middel van een specifieke uitkering (SPUK). Het budget mag worden besteed aan voorzieningen die bijdragen aan het voldoen van de inburgeringsplicht. Onder de kosten voor inburgeringsvoorzieningen vallen onder andere de kosten voor de leerroutes, de MAP, maatschappelijke begeleiding, het PVT en de inzet van tolken.

Financiën: ruimte voor keuzes
Als gemeenteraad geeft u financiële kaders mee aan het College bij de behandeling van onder andere de voorjaarsnota en de jaarlijkse begroting. Uw gemeentelijke visie op de maatschappelijke resultaten die u wilt behalen op het gebied van inburgering leidt tot keuzes om inburgering in uw gemeente te vormen. Deze keuzes hebben financiële consequenties. Als het op grond van deze keuzes nodig of wenselijk is kan uw gemeenteraad ervoor kiezen om meer middelen te besteden aan inburgering dan u ontvangt aan structureel inburgeringsbudget. Of middelen te besteden aan voorzieningen die u strikt genomen niet hoeft te bieden (bijvoorbeeld maatschappelijke begeleiding aan gezinsmigranten). U zult dan andere budgetten moeten aanspreken, en daar rekening mee moeten houden bij het vaststellen van de financiële kaders in uw gemeente.

Meer informatie

Meer informatie over de financiering van de kosten van inburgering vindt u bij vraag en antwoord

Meer informatie

Deze brochure geeft u een beknopt overzicht van de doelstellingen van de nieuwe Wet inburgering, de verschillende taken die uit de wet voor de gemeente voortvloeien en de bijkomende verantwoordelijkheden en beleidsruimte voor gemeenten. Door u als gemeenteraadslid te verdiepen in het nieuwe stelsel en uw rol daarin, en samen met uw mede-gemeenteraadsleden een verordening op te stellen, wordt u in positie gebracht om sturing te geven aan het nieuwe beleid en het beleid te kunnen blijven controleren. Deze brochure is gemaakt in opdracht van het ondersteuningsprogramma implementatie Wet inburgering. Dit ondersteuningsprogramma is een samenwerking tussen de VNG, Divosa en het ministerie van SZW en ondersteunt gemeenten bij de implementatie van het nieuwe inburgeringsstelsel. Binnen het ondersteuningsprogramma is de VNG een vraagbaak voor wethouders en raadsleden. Ook ontwikkelt de VNG verschillende producten voor gemeenteraadsleden en wethouders.

Heeft u naar aanleiding van deze brochure nog vragen of opmerkingen? U kunt ons per mail bereiken via inburgering@vng.nl.

Bronnen overzicht
In de bronnenlijst bij deze brochure vindt u een overzicht van de contactgegevens van het ondersteuningsprogramma en verschillende links naar websites en webinars die rondom het thema inburgering zijn gemaakt.

Contactgegevens ondersteuningsprogramma:
Website VNG – veranderopgave inburgering:
http://www.vng.nl/inburgering
E-mail VNG: inburgering@vng.nl

Website Divosa – veranderopgave inburgering:
https://www.divosa.nl/onderwerpen/veranderopgave-inburgering

Pilot veranderopgave inburgering ministerie van SZW:
https://www.divosa.nl/pilotprogramma-veranderopgave-inburgering-voi
E-mail pilot programma: pilotprogrammavoi@minszw.nl.
Nieuwsbrief Veranderopgave Inburgering: postbusVOI@minszw.nl

Wat komt er nog aan?

Het ondersteuningsprogramma implementatie Wet inburgering is op dit moment bezig met de ontwikkeling van verschillende brochures, handreikingen en andere informatieproducten. Deze producten gaan onder meer over de inburgering in het breed sociaal domein, regionale samenwerking en preventie en handhaving. Houdt de website van de VNG (www.vng.nl/inburgering) in de gaten voor informatie en updates.

Algemene informatie
Wet Inburgering in vraag en antwoord
Raadgever nieuw inburgeringsstelsel

Kennissessies ''Inburgering in uitvoering'':
Overzicht van alle kennissessies

Kennissessies in het bijzonder relevant voor raadsleden:
''Financiële uitwerking van de nieuwe Wet inburgering''
''Regie op inburgering: het gemeentebestuur aan zet'' (video)
''Brede intake en PIP in de nieuwe Wet inburgering''
''Integraal inburgeren onder de nieuwe Wet inburgering''
''Toezicht op het inburgeringsproces''
''Toezicht op het inburgeringsaanbod''

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

februari 2021

vng.nl